

Ajzak Marion

Prevela Branislava Maoduš

 izdavaštvo
vulkan

Beograd, 2013.

*Svoj deci u
hraniteljskim porodicama
koju sam upoznao*

*Znao si, o, Gilgamešu
Šta me privlači,
Da pijem iz Zdenca besmrtnosti.
Što mi dade da podižem
Mrtve iz groba
I sužnje puštam iz tamnica
I grešnike oslobađam greha.
Verujem da poljubac ljubavi ubija naše telesno srce.
To je jedini put do večnog života,
Koji bi bio nepodnošljiv kada bi se živeo
Međ mrtvim cvećem
I kricima kojima se
Naše ispružene ruke opraštaju od naših jalovih nadanja.*

HERBERT MEJSON,
GILGAMEŠ, PRIČA U STIHU

»...«

EP O GILGAMEŠU, PLOČA II,
STIHOMI 147, 153, 154, 278, 279

Korak prvi
ŽUDNJA

Mrtav sam, ali i nije to tako loše. Naučio sam da živim s tim. Žao mi je što ne mogu propisno da vam se predstavim. Više nemam ime. Teško da ga iko od nas ima. Gubimo ih kao ključeve od kola, zaboravljamo kao godišnjice. Moje je možda počinjalo na slovo R, ali to je sve što sada imam. Zanimljivo je da sam, dok sam bio živ, uvek zaboravljao imena drugih ljudi. Moj prijatelj M kaže da je ironija ovakvog postojanja u tome što je sve smešno, ali ne možeš tome da se smeješ, jer su ti usne istrulile.

Niko od nas nije naročito privlačan, ali prema meni je smrt bila blagonaklonija nego prema drugima. Još uvek sam u početnom stadijumu raspadanja. Samo mi je koža siva, oko mene se širi neprijatan zadah i imam tamne podočnjake. Neko bi pomislio da sam živ čovek kome je očajnički potreban odmor. Mora da sam, pre nego što sam postao zombi, bio poslovni čovek, bankar ili broker, ili neki mladi pripravnik koji je pekao zanat, jer nosim prilično lepu odeću. Crne pantalone, sivu košulju, crvenu kravatu. M me ponekad zadirkuje. Pokazuje moju kravatu i pokušava da se smeje, krkljavom, dubokom grmljavinom duboko iz stomaka. Na sebi ima farmerke pune rupa i običnu belu majicu. Majica sada već izgleda prilično jezivo. Trebalo je da izabere nešto tamnije.

Volimo da se šalimo i iznosim pretpostavke kada je naša odeća u pitanju, jer su ovi poslednji modni izbori jedino što može da nam ukaže na to ko smo bili pre nego što smo postali niko. Neki nose odeću koja pruža veoma malo informacija: šorts i džemper, suknju i bluzu. Pa nagađamo.

Bila si konobarica. Bio si student. Zvuči li ti poznato?

Niko se nikada nije ničega setio.

Niko koga poznajem nema neka određena sećanja. Samo neodređeno, osnovno poznavanje sveta koji je davno nestao. Izbledela svest o prošlim životima nalik na fantomske udove. Prepoznajemo civilizaciju – zgrade, automobile, opšte stvari – ali nemamo ulogu u njoj. Nemamo prošlost. Jednostavno smo ovde. Činimo ono što činimo, vreme prolazi i niko ne postavlja pitanja. Ali, kao što sam rekao, nije to toliko loše. Možda se činimo kao bezumnici, ali nismo takvi. Zarđali zupčanici razuma i dalje se okreću, samo što usporavaju i usporavaju sve dok spoljna manifestacija ovog pokreta ne postane gotovo nevidljiva. Stenjemo i mumlammo, sležemo ramenima i klimamo glavom, i ponekad nam se omakne i pokoja reč. Ne razlikuje se to toliko od ranijeg života.

Ali rastužuje me što smo zaboravili kako se zovemo. Od svega što se desilo, meni je ovo nekako najtragičnije. Nedostaje mi moje ime i oplakujem imena drugih, jer bih želeo da ih volim, ali ne znam ko su.

Stotine nas živi na jednom od napuštenih aerodroma izvan nekog velikog grada. Nije nam potrebno ni sklonište ni toplota, naravno, ali volimo zidove oko sebe i krov nad glavom. U suprotnom bismo jednostavno lutali prašnjavim prostranstvima, a to bi bilo zastrašujuće. Nemati ništa, ništa što bismo mogli da dodirnemo, ili pogledamo, nijednu čvrstu liniju, samo mi i razjapljeno ždrelo

neba. Pretpostavljam da je tako kada si potpuno mrtav. Praznima, beskrajna i apsolutna.

Mislim da sam ovde veoma dugo. Još uvek imam tkivo, ali ima starijih koji su jedva nešto više od skeleta sa pokojim potpuno sasušanim parčetom mišića. A to parče se nekako, uprkos tome, i dalje isteže i skuplja, i oni nastavljaju da se kreću. Nikada nisam video da neko od nas „umre“ od starosti. Da imamo hrane u izobilju, možda bismo „živeli“ doveka, ne znam. Budućnost mi je nejasna i mutna koliko i prošlost. Nikako mi ne polazi za rukom da nateram sebe da marim za nešto levo ili desno od sadašnjosti, a ni sadašnjost mi nije nešto preterano neodložna. Moglo bi se reći da me je smrt naterala da se opustim.

M me pronalazi na pokretnim stepenicama, vozim se. Činim to nekoliko puta dnevno, kad god se pokrenu. To mi je postao ritual. Aerodrom je razoren, ali povremeno dođe struja, možda iz generatora za hitne slučajeve smeštenih duboko pod zemljom koji se povremeno pale. Svetla žmirkaju i monitori trepere, mašine se uz trzaj pokreću. Izuzetno su mi dragoceni ovi trenuci. Osećaj da stvari oživljavaju. Stajem na pokretne stepenice i penjem se kao što se duša penje na nebo. Bio je to sladunjavi san našeg detinjstva, a sada je to neukusna šala.

Nakon možda trideset vožnji, penjem se i vidim da me na vrhu čeka M. On je pojava od stotinu i nešto kila mišića i sala obmotanih oko dva metra visoke figure. Bradato, ćelavo, modro i trulo, njegovo stravično lice mi dolazi u vidno polje dok se penjem na vrh pokretnog stepeništa. Da li je on anđeo koji me čeka na kapijama raja? Iz iscepanih usta cure mu guste crne sline.

Pokazuje u neodređenom pravcu i mumla: „Grad.“

Klimam glavom i pratim ga.

Idemo da pronađemo hranu. Lovci se okupljaju oko nas dok se gegamo prema gradu. Nije teško naći regrute za ove ekspedicije, čak i kada niko nije gladan. Fokusirana misao je ovde retka pojava i svi je pratimo kada se manifestuje. Inače bismo ceo dan jednostavno stajali i stenjali. Često samo stojimo i stenjemo. U tome nam prolaze godine. Tkivo nam se suši na kostima, a mi i dalje stojimo, čekamo da potpuno nestane. Često se pitam koliko mi je godina.

Grad u kom lovimo je blizu, što nam savršeno odgovara. Stižemo oko podneva narednog dana i počinjemo da tražimo meso. Nova glad je čudan osećaj. Ne osećamo je u želucu – neki od nas ih čak i nemaju. Osećamo je svuda podjednako, kao klonulost, oklembesnost, kao da nam se ćelije smanjuju. Prethodne zime, kada se mnogo živih pridružilo mrtvima i kada je plena bilo malo, video sam kako neki od nas potpuno umiru. Prelaz je bio nedramatičan. Jednostavno su usporili, potom stali, a nakon nekog vremena sam shvatio da su leševi. U početku me je to uznemiravalo, ali nije pristojno primetiti da jedan od nas umire. Skrenuo sam misli stenjanjem.

Mislim da je najveći deo sveta nestao, jer gradovi kroz koje lutamo truli su koliko i mi. Zgrade su se srušile. Zarđali automobili blokiraju ulice. Skoro sve staklo je razbijeno, a vetar koji tumara šupljim višespratnicama ječi poput životinje na samrti. Ne znam šta se desilo. Bolest? Rat? Socijalni kolaps? Ili smo to možda bili mi? Mrtvi koji su zamenili žive? Valjda to i nije toliko važno. Kada stignete do kraja sveta, teško da je važno kojim ste putem išli.

Osećamo miris živih dok se približavamo trošnoj stambenoj zgradi. Ne osetimo vonj znoja i kože, već vrelo životne energije, poput jonizovane oštine munje i lavande. Ovaj miris ne osećamo

nosom. Pogađa nas mnogo dublje, blizu mozga, kao hren. Okupljamo se oko zgrade i probijamo se unutra.

Pronalazimo ih šćućurene u malom studiju sa daskama na prozorima. Obučeni su gore nego mi, umotani u prljave dronjke i rite, i svima im je očajnički potrebno brijanje. M će dok god na njemu ima tkiva biti osuđen na kratku, plavu bradu, ali svi ostali u našoj družini su sveže izbrijani. To je jedna od prednosti ovakvog bitisanja, to je još jedna stvar oko koje ne moramo da brinemo. Brada, kosa, nokti... ne moramo više da se borimo sa biologijom. Naša divlja tela su konačno ukroćena.

Polako i nespretno, ali sa nepokolebljivom posvećenošću, se bacamo na žive. Pucnji dvocevki ispunjavaju prašnjavi vazduh barutom i krvlju. Crna krv prska zidove. Gubitak ruke, noge, dela torza, na to se ne obaziremo, samo slegnemo ramenima i nastavljamo dalje. To je nevažno pitanje estetike. Ali neki od nas dobijaju metak u mozak i padamo. Izgleda da još uvek ima nečeg vrednog u tom sasušenom sivom sunderu, jer postajemo leševi ako ga izgubimo. Zombiji oko mene padaju praćeni gnjecavim tupim udarcem. Ali ima nas dovoljno. Nezaustavljivi smo. Napadamo žive i jedemo.

Hranjenje nije prijatna rabota. Odgrizam čoveku ruku i mrzim to. Mrzim njegove krike, jer ne volim bol, ne volim da povređujem ljude, ali takav je naš svet. To je ono što radimo. Naravno, ne jedem ga celog, ako mu poštedim mozak, ustaće i krenuti za mnom na aerodrom, i zbog toga ću se možda osećati bolje. Predstaviću ga svima, i možda ćemo malo postajati i razmeniti koji jecaj. Teško je sada odrediti ko su vam prijatelji, ali ovo bi moglo biti nešto blizu prijateljstva. Ako se obuzdam, ako ostavim dovoljno...

Ali ne činim to. Ne mogu. Kao i uvek, odmah se okomljavam na najbolji deo, deo zbog kog mi glava sija poput monitora. Jedem mozak i na tridesetak sekundi imam sećanja. Bleskove raznih prizora, parfema, muzike... života. Potom sve izbledi, pa ustanem i svi

zajedno napuštamo grad, i dalje hladni i sivi, ali se osećamo malo bolje. Nije nam baš „dobro“, niti smo „srećni“, sasvim sigurno nismo „živi“, ali... manje smo mrtvi. Bolje od toga ne može.

Pratim grupu dok grad nestaje za nama. Moji koraci su malo teži od njihovih. Kada zastanem pored bare pune kišnice da operem krv sa lica i odeće, M se vraća i udara me po ramenu. Zna koliko mi se gade neki naši običaji. Zna da sam ja osetljiviji od većine. Ponekad me zadirkuje, uvija moju neurednu crnu kosu u kikice i govori: „Devojčica. Kakva... devojčica.“ Ali zna kada moju potištenost da shvati ozbiljno. Tapše me po ramenu i gleda me. Njegovo lice nije više u stanju da izražava tanana osećanja, ali znam šta želi da kaže i klimam glavom, i nastavljamo da hodamo.

Ne znam zašto moramo da ubijamo ljude. Ne znam šta se postiže zagrizanjem ljudskog vrata. Kradem ono što čovek ima da bi nadomestio ono što meni nedostaje. On nestaje, ja ostajem. Jednostavno je, ali besmisleno, proizvoljni zakoni nekog sumanutog nebeskog zakonodavca. Ali nastavljam da hodam zahvaljujući tome što poštujem te zakone, zato ih poštujem do poslednjeg slova. Jedem dok ne prestanem da jedem, a zatim jedem opet.

Kako je ovo započelo? Kako smo postali ono što smo sada? Da li je u pitanju bio neki tajanstveni virus? Gama zračenje? Drevna kletva? Ili nešto još apsurdnije? Niko o tome ne priča mnogo. Ovdje smo, i to je jednostavno tako. Ne žalimo se. Ne postavljamo pitanja. Gledamo svoja posla.

Postoji provalija između mene i sveta izvan mene. Jaz toliko širok da ga moja osećanja ne mogu premostiti. Kada stignu na drugu stranu, moji krici su se odavno već pretvorili u monotono ječanje.

* * *

Na dolaznom terminalu dočekuje nas manja grupa, gleda nas gladnim očima ili gladnim očnim dupljama. Spuštamo svoj tovar na pod: dva uglavnom netaknuta muškarca, nekoliko mesnatih nogu i otkinut torzo, sve je ovo još uvek toplo. Recimo da su to ostaci. Recimo da je ovo dostava hrane na kućnu adresu. Naši drugari, mrtvi, bacaju se na njih i goste se na podu kao životinje. Život koji je ostao u tim ćelijama zaštitice ih od potpune smrti, ali mrtvi koji ne love nikada neće u potpunosti zadovoljiti svoju glad. Kao ljudi na moru koji nemaju svežeg voća, venuće usled oskudice, slabi i neprestano prazni, jer je nova glad samotno čudovište. Nevoljno prihvata potamnelo meso i mlaku krv, ali žudi za blizinom, onim jezivim osećanjem povezanosti koje struji između njihovih i naših očiju u tim poslednjim trenucima, nalik na neki mračni negativ ljubavi.

Mašem M-u i odvajam se od grupe. Odavno sam se navikao na prodoran zadah mrtvih, ali danas bazde naročito pogano. Disanje nije neophodno, ali meni je potrebno malo vazduha.

Gubim se u hodnicima i vozim se pokretnim stepenicama. Stojim na njima i kroz prozor posmatram kako se krajolik pomera. Nema se tu šta videti. Piste postaju zelene – prekriva ih trava i nisko rastinje. Avioni, beli i masivni, nepomično leže na betonu poput nasukanih kitova. Mobi Dik, konačno poražen.

Ranije, dok sam bio živ, nikada ovo ne bih mogao da radim, da posmatram svet kako prolazi pored mene i ne razmišljam ni o čemu. Sećam se napora. Sećam se ciljeva i rokova, planova i namera. Sećam se da sam uvek na umu imao neki cilj, da sam sve vreme bio svuda. A sada samo stojim na ovim pokretnim stepenicama i vozim se. Stižem do kraja, okrećem se i vraćam se. Svet je očišćen. Lako je biti mrtav.

Nakon nekoliko sati ovakve zanimacije, primećujem ženu na drugoj pokretnoj traci. Ne trza se i ne stenje kao većina nas; samo joj se glava njiše s jedne strane na drugu. Dopada mi se to, što se ne trza i što ne stenje. Hvatam njen pogled i gledam je dok se približavamo jedno drugom. Na trenutak smo jedno pored drugog, udaljeni svega nekoliko metara. Mimoilazimo se, potom odlazimo na suprotne krajeve dvorane. Okrećemo se i gledamo se. Vraćamo se na pokretne stepenice. Ponovo se mimoilazimo. Mrštim se, i ona mi uzvraća istom grimasom. Prilikom trećeg mimoilaženja nestaje struje i zastajemo tačno jedno pored drugog. Šištavo je pozdravljam, a ona mi odgovara povijanjem ramena.

Dopada mi se. Pružam ruku i dodirujem joj kosu. Kao i ja, i ona je u početnom stadijumu raspadanja. Koža joj je bleđa, a oči upale, ali ne vide joj se kosti ni organi. Njene dužice su naročito svetle boje, one neobične olovnosive nijanse koja je karakteristična za sve mrtve. Odeća koju nosi u grobu su crna suknja i tesna bela košulja. Mislim da je bila recepcionerka.

Na njenim grudima se nalazi srebrna pločica sa imenom.

Ima ime.

Netremice gledam pločicu; naginjem se prema njoj tako da mi je lice svega nekoliko centimetara od njenih grudi, ali ne vredi. Slova se vrte i okreću pred mojim očima; ne mogu ih zadržati. Kao i uvek, njihovo značenje mi izmiče, ona su za mene samo niz besmislenih linija i tačaka.

Još jedna od M-ovih neživih ironija – od pločica sa imenima do novina, odgovori na sva naša pitanja nalaze se ispisani svuda oko nas, ali ne umemo da ih pročitamo.

Pokazujem pločicu i gledam je u oči. „Tvoje... ime?“

Gleda me prazno.

Dodirujem se po grudima i izgovaram preostali fragment svog imena. „Rrr.“ Potom ponovo pokazujem prema njoj.

Obara pogled. Odmahuje glavom. Ne seća se. Za razliku od M-a i mene, ona nema ni prvo slovo imena. Ona je niko. Ali zar ne očekujem uvek previše? Uzimam je za ruku. Odlazimo sa pokretnih traka ruku pruženih preko ograde.

Ova žena i ja smo se zaljubili jedno u drugi. Ili bar osećamo neki trag ljubavi.

Mislim da se sećam kakva je ljubav bila ranije. Bilo je tu kompleksnih emocionalnih i bioloških faktora. Morali smo da prođemo neke prilično složene testove, da uspostavimo veze, bilo je tu uspona i padova, suza i vihora. Ljubav je bila teško iskušenje, agonija, ali bila je živa. Nova ljubav je jednostavnija. Lakša. Ali neznatna.

Moja devojka ne priča mnogo. Hodamo praznim hodnicima aerodroma, povremeno prođemo pored nekog ko zuri kroz prozor ili u zid. Pokušavam da se setim šta bih mogao da kažem, ali reči mi ne dolaze, a i da mi je neka reč došla, verovatno je ne bih mogao izgovoriti. To je velika prepreka, najveća od svih na mom putu. U svom umu sam veoma elokventan; rečima tvorim kompleksne lestve, penjem se do najviših tavanica katedrala i slikam na njima svoje misli. Ali, čim otvorim usta, sve se ruši. Do sada je moj lični rekord četiri sloga pre nego... što... se nešto... zaglavi. A ja sam možda najbrbljiviji zombi na ovom aerodromu.

Ne znam zašto ne govorimo. Ne mogu da objasnim mučnu tišinu koja se nadvija nad našim svetom i razdvaja nas poput pleksiglasa u prostorijama za posete u zatvorima. Predlozi su bolni, padeži mučni, a o pridevima samo sanjati možemo. Da li je ova nemost pravi fizički hendikep? Ili je samo jedan od brojnih simptoma ovakvog bitisanja? Ili jednostavno nemamo više šta da kažemo?

Pokušavam da razgovaram sa svojom devojkom, isprobavam nekoliko nezgrapnih fraza i plitkih pitanja, pokušavam da izmamim od nje nekakvu reakciju, neki trzaj razumevanja. Ali ona me samo gleda kao da sam čudan.

Besciljno lutamo nekoliko sati, potom me grabi za ruku i vodi me negde. Spotičemo se niz zakočene pokretne stepenice i izlazimo na asfalt. Umorno uzdišem.

Vodi me u crkvu.

Mrtvi su sagradili svetište na pisti. U nekom trenutku u dalekoj prošlosti, neko je poslagaao aerodromska vozila sa stepeništem za silazak iz aviona u krug i napravio neku vrstu amfiteatra. Okupljamo se ovde, stojimo, podižemo ruke i ječimo. Drevni Koščati mašu svojim ogoljenim udovima u središtu kruga, hrapavim glasom izgovaraju suve, neme propovedi i cere se ogoljenim zubima. Ne razumem šta to znači. Mislim da niko od nas ne razume. Ali to je jedini trenutak kada se svojevolumno okupljamo pod otvorenim nebom. Tim beskrajnim ustima kosmosa, u kojima udaljene planine liče na zube u božjoj lobanji spremne da nas proždru. Da nas progutaju i pošalju nas tamo gde nam je verovatno i mesto.

Čini se da je moja devojka pobožnija od mene. Sklapa oči i maše rukama kao da to čini od srca. Stojim pored nje i kruto podižem ruke. Na meni nepoznat znak, možda privučeni njenim verskim žarom, Koščati prestaju da propovedaju i zure u nas. Jedan od njih nam prilazi, penje se stepenicama kamiona na kom se nalazimo i oboje nas hvata za ruke. Vodi nas do sredine kruga i rukama nalik na kandže podiže naše uvis. Ispušta krik nalik na riku, nezemaljski zvuk nalik na nalet vazduha kroz polomljen lovački rog, šokantno glasan, do te mere da plaši ptice na drveću.

Pastva mu mrmljanjem odgovara, i čin je obavljen. Venčani smo. Vraćamo se na stepenice. Služba se nastavlja. Moja novopečena supruga sklapa oči i maše rukama.

Dan nakon venčanja dobijamo decu. Manja grupa Koščatih nas zaustavlja u hodniku i predstavlja nam ih. Dečaka i devojčicu, oboje uzrasta od šest godina. Dečak ima kovrdžavu plavu kosu, sivu kožu i sive oči, možda je nekada bio belac. Devojka je tamnija,